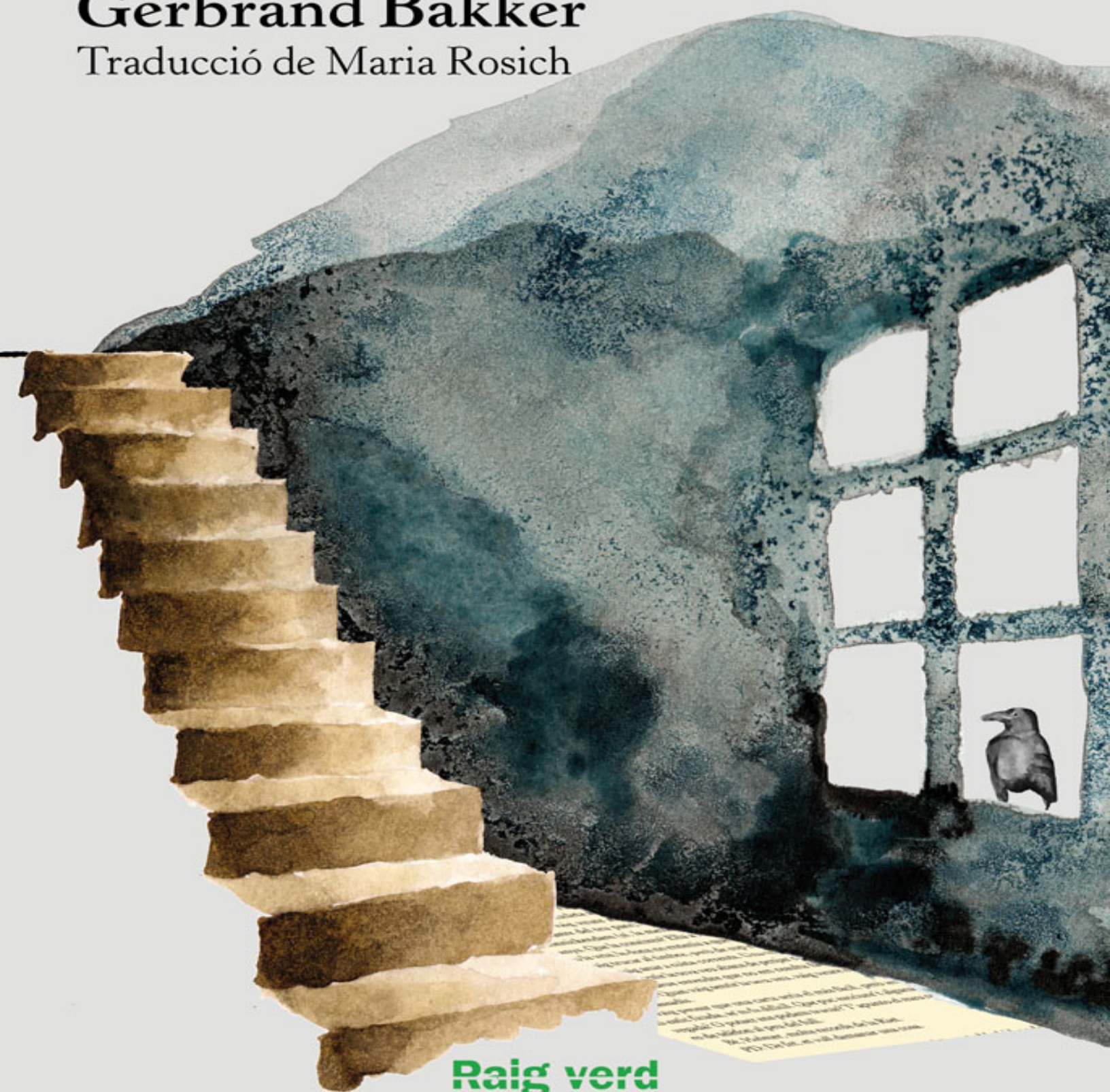

A dalt tot està tranquil

Gerbrand Bakker

Traducció de Maria Rosich

Raig verd
editorial

**A dalt tot
està tranquil**

Gerbrand Bakker

Traducció de Maria Rosich

Raig verd
editorial

Aquest llibre va ser publicat amb el recolçament de la Fundació neerlandesa de lletres.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

La cita entre cometes de l'epígraf **46** procedeix del poema «Onder water» [*Sota l'aigua*, Poemes (1961)], Guillaume van der Graft

Primera edició: març 2012

© 2006 by Gerbrand Bakker and Cossee Publishers,
Amsterdam

© de la traducció, Maria Rosich

© d'aquesta edició, Raig Verd Editorial, 2012

Disseny de la coberta: Noemí Giner

Il·lustració de la coberta: Gaietà Mestieri

Disseny editorial: Ana Varela

Corrector: Gerard Malet

Composició ePub: Pablo Barrio

Publicat per Rayo Verde Editorial S.L.

Comte Borrell 115, ático 2^a

Barcelona 08015

raigverd@raigverdeditorial.cat

www.raigverdeditorial.cat

Dipòsit legal: b-5322-2012

ISBN epub: 978-84-15539-04-9

L'editorial expressa el dret del lector a la reproducció total o parcial d'aquesta obra per a ús personal.

Índex

[Coberta](#)

[Portada](#)

[Crèdits](#)

[I](#)

[II](#)

[III](#)

[IV](#)

[Discurs d'agraïment, Premi IMPAC 2010](#)

[Notes](#)

[Colofó](#)

[Altres títols](#)

I

1

He pujat el pare a dalt. Primer l'he assegut en una cadira i he desmuntat el llit. Seia com un vedellet acabat de néixer abans que la mare el netegi a llepades; el cap trontollant incontroladament i la mirada perduda. He tret les mantes, els llençols i la funda del matalàs d'una tirada, he col·locat el matalàs i els travessers del llit contra la paret i he descargolat el capçal i el peu dels laterals. He procurat respirar per la boca tant com he pogut. L'habitació de dalt (la meua), ja l'havia buidada.

—Què fas? —m'ha preguntat.

—Canvies d'habitació —he dit.

—Em vull quedar aquí.

—No.

He deixat que conservés el seu llit. Fa més de deu anys que una meitat del llit queda freda cada nit, però encara està coronada per un coixí. Un cop a l'habitació de dalt, he tornat a muntar el llit, amb els peus cap a la finestra. He posat alces sota les potes i he fet el llit amb llençols nets i dues coixineres netes. Després he carregat el pare escales amunt. Tan bon punt l'he agafat de la cadira, m'ha clavat la

mirada i no ha desviat els ulls fins que l'he deixat al llit i hem tingut les cares a tocar.

—Puc caminar tot sol —ha dit, a bones hores.

—No, no pots.

Per la finestra ha vist coses que no s'esperava.

—Estic molt amunt.

—Sí. Així pots mirar cap a fora i no només veus el cel.

Malgrat que érem en una altra habitació i que els llençols i les fundes de coixí eren nets, se sentia olor de resclosit. El pare feia olor de resclosit i de florit. He deixat ajustada una de les dues finestres. Fora feia fresca i hi havia silenci; al freixe tort del jardí només li queden unes quantes fulles arrugades a les branques més altes. Molt lluny, he vist tres ciclistes pel dic. Si m'hagués apartat, el pare també els hauria pogut veure. No m'he mogut d'on era.

—Fes venir el metge —ha dit el pare.

—No —he contestat. He fet mitja volta i he sortit de l'habitació.

Just abans que es tanqués la porta, ha cridat:

—Ovelles!

Al terra de la seva antiga habitació hi havia un rectangle de pols una mica més petit que el llit. He buidat l'habitació. Les dues cadires, les tauletes de nit i el tocador de la mare, els he posat a la sala. En un racó de l'habitació, he entaforat dos dits sota la moqueta. He recordat la veu de la mare dient «No l'encolis». Va ser fa una eternitat, quan el pare es disposava a agenollar-se amb un pot de cola a la mà

esquerra i un pinzell a la dreta, i nosaltres estàvem mig estabornits per culpa dels vapors penetrants. «No ho encolis, que d'aquí deu anys vull canviar el terra». La part de sota de la moqueta se m'esmicolava entre els dits. L'he enrotllada i me l'he enduta cap a fora passant per la sala de munyir, i de cop, al mig del pati, no he sabut què n'havia de fer. He deixat que em caigués de les mans allà mateix. L'estrèpit inesperat ha espantat un parell de gralles que han fugit volant dels arbres que marquen el límit de la finca.

Al terra de l'habitació hi ha plaques d'aglomerat, amb la banda rugosa cap amunt. Després de passar l'aspiradora, he agafat una brotxa ampla i els he donat una mà de pintura base grisa sense haver-les fregat amb paper de vidre primer. Mentre feia l'última tira, davant de la porta, he vist les ovelles.

Ara sóc a la cuina esperant que la pintura s'assequi, i després podré despenjar aquell quadre depriment i fosc del ramat d'ovelles negres. Vol veure les seves ovelles, doncs au, clavaré un clau a la paret del costat de la finestra i hi penjaré el quadre. La porta de la cuina és oberta i la de l'habitació, també, així que des d'on sec veig el quadre per damunt del tocador i de les dues tauletes de nit, però és tan llòbrec i apagat que per molt que l'escodrinyo no hi aconseguixo distingir cap ovella.

2

Plou i el fort vent ha fet caure les últimes fulles del freixe. El novembre ha deixat de ser límpid i plàcid. M'he quedat l'habitació dels pares. He pintat les parets i el sostre de blanc, i he donat la segona mà de pintura base a les plaques de conglomerat. He pujat les cadires, el tocador de la mare i les dues tauletes de nit. N'he posat una al costat del llit del pare, i la resta de mobles, a l'habitació buida que hi ha al costat. L'habitació d'en Henk.

Les vaques fa dos dies que no surten. A l'hora de la munyida estan inquietes.

Aquest matí el lleter ha hagut de frenar tan de sobte davant de la moqueta enrotllada (que encara és al mig del pati), que si la tapa rodona de la cisterna del camió hagués estat oberta, s'hauria vessat la meitat de la llet, com un sortidor. Quan he entrat a la sala de munyir, me l'he trobat renegant fluixet per a si mateix. Hi ha dos lleters; aquest era el més gran, el sorrut. Crec que deu tenir la meva edat, més o menys. Li queden un parell d'anys i ja es jubilarà.

La meva nova habitació està totalment buida, excepte pel llit. Pintaré el fustam; els sòcols, les finestres i la porta. Potser del mateix color que el terra, encara no m'he decidit. Tinc al cap posar-hi un to blau grisós; el color del llac IJssel un dia d'estiu amenaçat per núvols foscos carregats de trons a la llunyania.

Devia ser cap a finals de juliol o començament d'agost que van passar per aquí dos nois en canoa. No és gaire habitual; les rutes de canoa oficials no passen per davant de la meva granja, aquí només hi vénen els que tenen ganes d'explorar. Duien el tors nu, feia calor, els músculs dels braços i les espatlles lluien sota els rajos del sol. Jo era al costat de la casa, sense que em veiessin, mirant com intentaven bloquejar-se el pas l'un a l'altre. Els rems xipollejaven entre els nenúfars grocs de l'aigua. La canoa del davant va quedar entravessada i la punta es va enganxar a la vora. El noi va mirar cap a la meva granja.

—Mira —va dir al seu company, un xic pèl-roig i pigat amb les espatlles cremades pel sol—. En aquesta granja sembla que no passi el temps; aquí, al costat de la carretereta, tant podria ser 1967 com 1930.

El pèl-roig va observar atentament la meva granja, els arbres i el tros on hi havia els ases.

Vaig dreçar les orelles.

—Sí —va dir, al cap de molta estona—. Són antiquats, aquests ases.

El noi de la canoa del davant es va separar de la vora i va tornar a enfocar la proa en la direcció que seguien. Va dir alguna cosa a l'altre. No vaig sentir què, perquè una gamba roja va començar a esvalotar. Una gamba roja que anava tard; normalment, cap a finals de juny ja han desaparegut totes. El noi pèl-roig va seguir l'altre lentament, sense apartar la mirada dels meus dos ases. Jo no podia anar enlloc; per aquell costat de la casa no hi havia res en què

pogués ocupar-me. Em vaig quedar immòbil, aguantant la respiració.

Em va veure. Vaig pensar que diria alguna cosa a l'altre noi; havia entreobert els llavis i girava el cap. Però no va dir res. Va mirar i em va deixar passar inadvertit pel seu company. Poc després van girar cap al canal d'Opperwouder i els nenúfars van surar fins a ajuntar-se de nou. Vaig sortir al camí per seguir-los amb la vista. Al cap d'uns quants minuts ja no en sentia les veus. Em vaig girar i vaig intentar mirar-me casa meva amb els seus ulls.

—1967 —vaig dir en veu baixa, i vaig remenar el cap. Per què aquest any, justament? Un dels nois havia dit l'any; l'altre, el de les pigues i les espatlles, m'havia vist. Aquell dia feia molta calor, a mitja tarda. Gairebé havia arribat l'hora de recollir les vaques. Em sentia les cames inesperadament feixugues, i la tarda era indolent i buida.

3

Pujar un rellotge de peu escales amunt és una feinada infernal.

Faig servir taulons llargs i llisos, teles i trossos de porexpan. A la caixa del rellotge tot dringa i belluga. El tic-tac de les agulles em feia sortir de polleguera, però em costava aturar-lo cada nit. A mitja escala he de descansar uns quants minuts. Potser a ell també el farà parar boig,

allà dalt; però sempre pot tranquil·litzar-se amb el seu quadre de les ovelles.

—El rellotge? —pregunta quan entro a l'habitació.

—Sí, el rellotge —el col·loco just darrere la porta, estiro els pesos i dono una empenteta al pèndol. L'habitació s'omple de seguida de temps que fa tic-tac lentament. Quan la porta sigui tancada, el pare podrà veure quina hora és.

Dóna una ullada a l'esfera i diu:

—Tinc gana.

—Jo també tinc gana, de vegades —replico. El rellotge continua fent tic-tac tranquil·lament.

—Les cortines estan tancades —diu aleshores.

Vaig cap a la finestra i les obro. Ja no plou i el vent ha amainat. L'aigua de la sèquia està alta i vessa per damunt de la presa.

—He d'anar al molí —em dic per a mi mateix i per al vidre. Potser també ho dic per al pare.

—Què?

—No res.

Ajusto la finestra fixant-la amb el ganxo i penso en l'espai que ha quedat buit a la sala.

A la cuina em preparo unes llesques de pa amb mantega i formatge. Les engoleixo a cuita corrents per la impaciència. Encara no s'ha acabat de fer el cafè que ja m'he plantat al menjador. Estic sol, ho hauré de fer sol. Arrossego el sofà sobre una de les teles que he fet servir per al rellotge. El tragino pel passadís fins a la recuina, i després trec les dues butaques per la porta principal i les

deixo al costat de la carretera. També porto a la recuina la resta de mobles. Per poder moure el bufet, no tinc més remei que buidar-lo del tot. En acabat, per fi puc ficar els dits sota la moqueta. Aquesta era més cara, no s'esmicola entre les meves mans. Mentre l'enrotllo em plantejo guardar-ne un tros; que no podria fer servei per a alguna cosa? No se m'acut res. El rotlle és massa feixuc per carregar-lo a pes de braços, o sigui que l'arrossego pel camí de grava i pel pontet en direcció a la carretera. Quan torno veig el telèfon al passadís. Truco a l'ajuntament per dir que tinc residus voluminosos per recollir. El cafè fumeja sobre la placa que el manté calent.

De camí cap al molí veig una cosa que fa dies que veig i m'inquieta: una ocellada que, en lloc de viatjar de nord a sud, es mou dispersa en totes direccions i no deixa de fer giragonses. Només se sent el soroll de batre d'ales. La bandada està formada per garses de mar, cornelles i gavians. Això és el que té d'estrany: mai no havia vist aquestes tres espècies volant juntes. Té un no sé què de sinistre. O potser sí que ho havia vist abans i mai no m'havia inquietat d'aquesta manera? Després d'observar-los una estona més, m'adono que hi ha quatre espècies d'ocells: entre els grans gavians argentats també volen gavines comunes, que són força més petites. Passen rabents les unes al costat de les altres, no hi ha grups separats, és com si estiguessin confuses.

El molí és un molinet Bosman de ferro. En un costat de la cua hi diu «Bosman Piershil»; a l'altre costat es pot llegir «Núm. 40832» i «Ned Oct». Abans pensava que volia dir octubre, ara sé que són les inicials de la patent. Aquest molinet que serveix per dessecar busca el vent per si sol quan la cua està perpendicular al ramell, i no para de girar i treure aigua fins que plegues la cua en una guia que hi ha, de manera que quedi paral·lela al ramell. Ara el que faig és desplegar la cua amb l'ajuda d'una barra que en penja. És un molinet esvelt i molt bonic, té un aire americà. Justament per això, i perquè té una base de formigó a la sèquia, i perquè ens agradava molt l'olor de greix, en Henk i jo veníem sovint aquí, a l'estiu. Era un lloc diferent. Cada any venia un senyor de la casa Bosman a fer una revisió del molí, i fins i tot ara, que fa anys que no ve ningú de la casa Bosman, encara funciona perfectament. Em quedo una estona mirant l'aigua que s'esborrifa al canal.

Torno fent marrada i compto les ovelles. Encara hi són totes. Vint-i-tres, i el marrà. Les ovelles tenen les anques vermelles, d'aquí a poc temps trauré el marrà. Primer s'escapen de mi, i quan m'acosto més a la tanca, comencen a seguir-me. M'aturo a la porta. A uns deu metres de distància, s'aturen, formen una filera i em miren totes; al mig hi ha el marrà, amb el seu cap quadrat. Em fa sentir incòmode.

Al pati, veig la moqueta, feta malbé per la pluja, i decideixo treure-la, també.

Poc abans d'anar a munyir, rastello una mica la grava del jardí del davant. Comença a fer-se fosc. Els nens dels veïns, en Teun i en Ronald, s'han ficat sota la moqueta (la més cara). L'han desenrotllada a mitges i l'han estesa sobre dues cadires. Fa un parell de dies es van presentar a la porta principal cap a les set de la tarda. Van sostenir en alt uns fanalets fets amb unes remolatxes que havien buidat per dins, i van cantar una cançoneta desafinant de mala manera. Els seus caparrons emocionats es van tornar encara més vermells amb la llum suau de les remolatxes. Els vaig recompensar amb un Mars. Ara tenen una llanterna cada un.

—Ei, Helmer! —criden per un forat que han fet (amb un ganivet?) a la moqueta—. Això és casa nostra!

—Quina casa tan bonica! —crido jo, repenjat al rastell.

—I també tenim llum!

—Ja ho veig.

—Hi ha una inundació!

—L'aigua ja torna a baixar —els tranquil·litzo.

—Dormirem aquí.

—No ho crec —dic jo.

—Jo crec que sí —diu en Ronald, el petit.

—No, senyor.

—Anirem a casa —sento que li diu en Teun, fluixet—.

Aquí no tenim res per menjar.

Miro cap a dalt, a la finestra de l'habitació del pare.

Està a les fosques.

4

—Enguany vull celebrar sant Nicolau —diu.

—Sant Nicolau? —en aquesta casa no s’ha celebrat el dia de sant Nicolau des que va morir la mare—. Per què?

—És una festa tan maca.

—I com vols que ho fem?

—Doncs com sempre.

—Com sempre? Per celebrar sant Nicolau s’han de comprar regals.

—Sí.

—Sí. I com penses comprar regals, tu?

—Els has de comprar tu.

—Els meus també?

—Sí.

—Però aleshores ja sabré què em toca.

No vull parlar tanta estona amb ell; només treure el cap i anarme’n de seguida. El tic-tac del rellotge de peu omple l’habitació. Un bloc de llum de sol de la forma de la finestra il·lumina el vidre de l’armari, i el llum es reflecteix al quadre de les ovelles, que ara és força menys llòbrec. És un quadre estrany. De vegades hi sembla hivern, d’altres, estiu o tardor.

Quan faig per tancar la porta, crida:

—Set.

—Jo també tinc set, de vegades —tanco la porta amb força darrere meu i baixo les escales.

L'únic que ha tornat al menjador és el sofà. He trobat una tela gran a la lleixa de baix de l'armari encastrat de la meva habitació. Potser la mare havia volgut fer-se un vestit amb aquesta tela, tot i que crec que és una mica massa gran per a això. Queda bé sobre el sofà. El terra té el to gris de la pintura base. Quan la porta de l'habitació està oberta, el color s'estén fins passat el llindar, que està pintat del mateix color. Tots els sòcols, finestres i portes també estan pintats igual. El bufet és en un altre lloc, la prestatgeria baixa és a dalt. He llençat a la pila de fems totes les plantes que poden florir. No en quedaven gaires. Quan vagi a comprar pintura, també he de mirar persianes de làmines o enrotllables; les cortines de color verd fosc de l'habitació i la sala m'impedeixen respirar, i tinc la sensació que no només és perquè fa anys que no les espolsa ningú. He portat cap a dalt la resta de coses de l'armari encastrat de l'habitació i he baixat la meva roba.

Per aquí hi ha gats. Gats espantadissos i esquívols. De vegades n'hi ha dos o tres, i un parell de mesos més tard, són nou o deu. Alguns van coixos o són escuats, uns altres (de fet, la majoria) semblen malalts. No hi ha manera de portar-ne el compte; no et sorprèn veure'n deu, ni tampoc veure'n dos. El pare solucionava el problema ficant la gatada en un sac de jute; després hi afegia una pedra i llençava el sac a la sèquia. Fa temps, al sac també hi ficava un drap vell que havia xopat amb un líquid que tenia a l'armariet dels verins. No sé pas què devia ser, aquell líquid. Cloroform? Però d'on podria haver tret una ampolla

de cloroform? Que potser es podia comprar com si res, fa trenta anys? L'armari de color gris platejat amb una calavera i dos ossos creuats que hi ha penjat al cobert fa temps que ja no conté cap verí, això dels verins ja no es porta. Jo el faig servir per guardar-hi la pintura.

La primavera passada el vaig veure anant amunt i avall pel cobert arrossegant els peus i traginant platets de llet. No li vaig preguntar res, però vaig sospirar profundament, prou fort perquè em sentís. Al cap d'un parell de dies, els gatets ja hi estaven tan acostumats que tots bevien alhora d'un sol platet. Els va agafar i els va ficar en un sac.

No era un sac de jute, perquè ja no en tenim. Era una saca de paper on hi havia hagut pinso. Va lligar la bossa al parafang de darrere de l'Opel Kadett amb un cordill que devia fer un metre de llarg.

Fa set anys li van fer la revisió per prorrogar-li el carnet de conduir. Ja li fallava tot i no va passar la revisió. Des d'aleshores no pot conduir, però va entrar al cotxe igualment. Els arbres que delimiten la finca verdejaven, i al voltant de les soques florien narcisos. Em vaig quedar a les portes del cobert, observant-lo. Va engegar el cotxe i immediatament va sortir disparat endavant amb un sotrac, de manera que va quedar clavat a la cadira i, després, va picar amb el front contra el volant. Aleshores va fer marxa enrere sense mirar per damunt de l'espatlla ni pel retrovisor. Es va passar una estona repetint el mateix moviment: endavant, embragar (el canvi de marxés gemegava) i endarrere, girant una mica el volant. Endavant

i endarrere, endavant i endarrere, fins al punt que entre els arbres surava un nuvolet de gas del tub d'escapament. Va tornar a sortir del cotxe, va obrir molt serenament la saca i va voler llençar-la als fems. Va haver de recollir la bossa de terra fins a tres vegades; els seus braços ja no tenien força per fer moviments vigorosos.

—Les coses ben endreçades fan més goig —va dir quan va entrar al cobert.

Es va fregar el front i va fer el seu gest típic de «llestos» amb les mans; tenia un so aspre.

Vaig trigar una mica a moure'm de lloc. Després vaig acostar-me als fems a poc a poc. La saca no era al damunt de tot, havia caigut una mica, i no només per culpa de la gravetat, sinó també pels moviments de l'interior. Se sentien un grinyol molt fluixet i unes esgarrapades gairebé inaudibles. El pare havia fet una cosa mal feta i jo podia rectificar-la. M'hi vaig negar. Em vaig girar i em vaig allunyar dels fems fins que vaig deixar de sentir aquells sorollets, i no m'hi vaig tornar a atansar fins que van desaparèixer el sorollet i el moviment.

Vol celebrar sant Nicolau, perquè «és una festa tan maca».

5

No sé ben bé què passa, però ara, des d'una branca del freixe pelat, m'observa una cornella emmantellada. Mai no

n'havia vist cap, aquí. És molt bonica, i em posa una mica nerviós, amb prou feines aconseguixo empassar-me el menjar. M'assec en un altre lloc, mirant cap a la finestra lateral. Al voltant de la taula hi ha quatre cadires, i puc seure on vulgui, perquè les altres tres no les fa servir ningú.

Sempre sec al lloc de la mare, a la cadira que hi ha més a prop del marbre. El pare seia al seu davant, d'esquena al finestral. En Henk seia d'esquena a la finestra lateral i, si les portes estaven obertes, podia mirar cap al menjador. Jo seia d'esquena a la porta de la cuina, i sovint només veia la silueta d'en Henk per culpa de la llum que entrava per la finestra que tenia al darrere. M'era igual; davant meu seia una còpia meva, i jo coneixia perfectament el meu aspecte. Ara he acabat venint a parar al meu antic lloc de la taula de la cuina, i no m'agrada. M'aixeco, faig lliscar el plat cap a l'altre costat de la taula amb una empenta i m'assec al lloc d'en Henk. Ara torno a estar al camp visual de la cornella, que gira una mica el cap per veure'm millor. Aquesta manera de mirar em fa pensar en les ovelles que se'm van quedar observant, totes vint-i-quatre, fa un parell de dies. En aquell moment em va fer la sensació que eren els meus iguals, que ja no eren animals que em miraven. És una sensació que no havia tingut mai, ni tan sols amb els dos ases. I ara aquesta cornella emmantellada tan estranya.

Enretiro la cadira, recorro el passadís cap a la porta principal i surto al camí de grava.

—Ksst! —faig. La cornella inclina una mica el cap i mou una pota—. Fuig! —crido, i miro encorregut al meu voltant. Pagès estranyot de mitjana edat escridassa alguna cosa invisible davant de la porta oberta.

La cornella m'observa despectivament. Tanco d'una revolada. Quan torna el silenci al passadís, sento que el pare diu alguna cosa, a dalt. Obro la porta de l'escala.

—Què dius? —crido.

—Una cornella emmantellada —crida.

—Sí, i què?

—Per què la fas fora?

Sord no ho està, en tot cas.

Tanco la porta de l'escala i em torno a asseure a la taula de la cuina, al lloc del pare, d'esquena al finestral. Impassible, em vaig menjant el pa mentre faig tot el possible per no sentir el pare, que continua dient coses.

En deu minuts he segut a totes les cadires. Si algú em veiés, pensaria que intento ser tots quatre per no haver de menjar sol.

Abans de pintar el fustam he emblanquit les parets i el sostre de la sala. He hagut de fer dues capes per esborrar els rectangles blancs que van aparèixer quan vaig treure els quadres, les fotografies i els brodats. Després de comprar pintura i un pinzell nou al pintor, vaig passar pels grans magatzems de bricolatge, on vaig trobar unes persianes de fusta que van perfectament a la mida de les finestres de la sala i l'habitació. Es veu que les mides estàndard de fa cent cinquanta anys encara són estàndard.

Abans de penjar-les, vaig treure les plantes que havien quedat als ampits de les finestres i també les vaig llençar a la pila de fems. Ara les dues habitacions són buides i de color gris blavós, i la llum hi entra en franges horitzontals. Al matí, en lloc d'apujar les persianes, faig girar les làmines estretes.

Pujo les escales amb una capsa de cartró plena de claus, un martell i una caixa grossa de patates.

—Què fas? —pregunta el pare.

Trec, d'un en un, tots els quadres, les fotografies i els brodats de la caixa i començo a penjar-los.

—Dius que sant Nicolau és una festa molt maca —vaig dir—, però això també és maco.

—Què fas per baix?

—De tot —dic. Penjo les primeres fotos al voltant del quadre de les ovelles; aviat he de fer cap a les altres parets. Fotografies emmarcades de la mare i d'en Henk, de vaques de cent mil litres amb passamaneria, dels avis i de mi mateix, brodats per commemorar el nostre naixement (no un, sinó dos) i el casament dels pares. Hi ha sis quadres de bolets, una sèrie d'aquarel·les.

—I això? —pregunta el pare.

—Així tens alguna cosa per mirar.

Després de penjar-ho tot, em miro bé les fotos. N'hi ha una de la mare en una cadira amb braços. S'hi ha assegut com una dona distingida, les cames castament juntes, una mica de costat, de manera que la part superior del cos està una mica girada, les mans plegades sobre la falda en una

postura molt decent. Mira el fotògraf d'una manera que no s'acaba d'adir amb ella; una mica seductora i altiva alhora, una actitud que reforcen les cames col·locades de costat. Despenjo la fotografia de la paret i la fico a la caixa de patates amb els claus i el martell.

—Deixa-la aquí —diu el pare.

—No. Me l'enduc cap avall.

—Que tenim mandarines?

—Vols mandarines?

—Sí.

Obro el peu del revers del marc de la foto i col·loco la mare sobre la llar de foc. Després agafo dues mandarines de la recuina i les pujo cap a dalt. Les deixo a la tauleta de nit i vaig cap a la finestra. La cornella emmantellada encara és al freixe; vist des d'aquí, a la mateixa altura que jo.

—Que et mira, aquesta cornella? —pregunto.

—No. Mira una mica cap avall.

De cop sé què se m'havia oblidat. Baixo les escales i entro a la cuina. En un racó, al costat de l'escriptori, hi ha l'escopeta de caça del pare. L'agafo i em pregunto si està carregada. No ho comprovo. Se'm fa estrany tenir-la a les mans. Abans no ens la deixaven tocar. Més endavant, vaig ser jo mateix que no volia fer-ho. Pujo l'escopeta i la col·loco contra el lateral del rellotge de peu. El pare s'ha adormit. Està de panxa enlaire, el cap li ha caigut a un costat, un regalim de saliva degota sobre el coixí.

6

La mare era una dona escandalosament lletja. Per a qui no l'hagi coneguda, segurament la fotografia de damunt de la llar de foc resulta ridícula: pagesota ossuda amb ulls botits i un pentinat d'anar-a-la-perruqueria-un-cop-cada-quatre-mesos que s'esforça a adoptar una postura distingida. A mi no em fa riure. És la meva mare. El que sí que m'he preguntat és per què s'hi devia casar, el pare, que quan no dorm segur que contempla la seva imatge atractiva de fa molts anys a les fotos. O no; ara que fa una estona que em miro la foto de la mare, i he pensat en l'home de dalt, em pregunto per què s'hi va casar ella.

Sobre la xemeneia, que és de marbre negre, no hi ha gaire cosa més. Un canelobre de bronze amb una espelma blanca i un antic estoig amb el dibuix d'una vaca tricolor. La resta de fòtils són en una caixa a l'habitació d'en Henk, al costat d'un munt de coses innecessàries més. L'habitació d'en Henk s'ha convertit en l'habitació dels mals endreços. Al costat del seu llit, que mai no ha servit de llit de convidats, hi ha un munt de coses que ell també va conèixer; s'ha convertit en un lloc on s'amunteguen coses del passat, i la peça de museu que encara viu i és a l'habitació del costat continua respirant. Respirant i parlant. Fins i tot ara, des d'aquí, el sento que rondina. Amb qui deu parlar? Amb la cornella, les fotografies o els sis bolets d'aquarel·la?

En Henk i jo vam néixer l'any 1947; jo, uns quants minuts abans que ell. Primer van pensar que no arribaríem ni a l'endemà (el 24 de maig), però la mare no va dubtar mai de nosaltres.

—Les dones estan fetes per tenir bessons —es veu que va dir després de donar-nos mamar per primer cop.

Jo no m'ho crec. Aquesta mena de sentències sempre provenen d'una sèrie d'esdeveniments i comentaris (naturalment, en aquella època es van dir moltes coses més), però amb el pas del temps són les úniques frases que sobreviuen. Probablement és una tergiversació d'alguna cosa que va dir el pare o el metge. La mare ben poca cosa devia dir.

Tinc un record que no puc tenir. Veig el seu rostre des de sota, per damunt d'alguna cosa arrodonida, clara i tova. La seva barbata i sobretot els ulls, lleugerament botits, que no estan dirigits a mi, sinó a algun punt en la distància, cap al nores, els camps, potser el dic. És estiu i els meus peus noten uns altres peus. La mare era una dona poc parladora, però ho veia tot. El pare era el que parlava, però no veia gairebé res. Sobretot, cridava.

Piquen a la finestra. En Teun i en Ronald són al jardí de davant, cridant i gesticulant. Vaig cap a la porta.

—Helmer! Els ases s'han escapat! —això ho diu en Ronald, amb un to que em diu que ell voldria que s'escapessin cada dia.

—Encara són al pati —aquest és en Teun, amb un to que em diu que ell també ha sentit el que el seu germà petit

voldria.

Surten corrent al meu davant, donen la volta al portal.

—A poc a poc! —crido jo.

Els ases són entre els arbres, a uns cinc metres de la tanca, que està entreoberta. La corda amb què normalment enganxo la tanca al pal de formigó està deixada anar.

De seguida veig què ha passat.

—Doncs apa —dic—. Ja podeu tornar-los al tancat.

—Nosaltres? —pregunta en Ronald.

—Sí.

—Per què?

—Doncs perquè sí.

Ara que els ases s'han escapat, en Teun i en Ronald els tenen por. És el mateix que passa amb les aixetes: quan ets petit, l'aixeta és una cosa divertida i simpàtica fins que l'obres i t'assalta el pànic quan surt tota aquella aigua i no tens ni idea de com tornar-la a tancar.

—Perquè sí? —pregunta en Teun—. Què vol dir, això?

—Vol dir que sé que tu has obert la tanca perquè t'ha fet mandra saltar-la, i que en Ronald ha passat darrere teu i encara l'ha obert una mica més —vaig dir.

—Sí —diu en Ronald.

En Teun se'l mira enfadat.

—Doncs va —dic—. Només heu d'empènyer.

—Empènyer? La tanca?

—No, els ases.

Camino tranquil·lament cap a la tanca, l'alço i l'obro del tot. Els nens no es belluguen d'on són, i em miren amb ulls

incrèduls i una mica espantats.

A l'hivern, els ases solen passar moltes estones a l'estable que tenen al costat del galliner. Detesten tenir les potes molles. A l'estable no es mullen i hi ha una capa de palla a terra. L'estable fa sis metres de fons i cinc d'ample. Està obert pel davant i té un ràfec. Els ases tenen un box de quatre metres per cinc, i als altres dos metres, a la part del davant, hi ha bales de fenc i un sac de civada. També hi ha un pessebre on sol haver-hi remolatxes i pastanagues. En un taulell hi ha un ganivet gros, un estríjol, un raspall, un ganivet per a ferradures, una raspa i un netejacascos. Quan els ases són a l'estable, en Teun i en Ronald hi van dia sí, dia també. S'enfilen a les bales de farratge o entren al box, sobre la palla escampada. El que més els agrada és anar-hi a hora foscant, quan he encès el llum. Una vegada me'ls vaig trobar estirats a terra tan llargs com eren, sota els ases. Els vaig preguntar per què ho feien.

—Volem superar la nostra por —va dir en Teun, que aleshores devia tenir sis anys.

En Ronald va esternudar, perquè el pelatge llarg d'hivern de l'ase se li ficava al nas. Ara que els ases estan lliures, tenen por.

—Com? —pregunta en Ronald.

—Doncs mira. T'hi poses al darrere i els empenys el cul.

—Ni parlar-ne —diu en Teun.

—No fan res —dic jo.

—Segur que no? —pregunta en Ronald.

—Segur.

Es posa darrere d'un ase cada un d'ells i en Ronald comença immediatament a empènyer amb tot el seu pes. En Teun primer fa un copet cautelós a les anques del seu ase per assegurar-se que no li tirarà cap guitza. Tinc curiositat per veure què passa.

No passa res. Vaig cap al cobert.

—On vas? —pregunta en Teun.

—Ara torno.

Un cop al cobert, omplo una galleda amb un parell de manats de pinso compost, i abans de tornar amb els nens, trec el cap per veure com està la situació. No hi ha hagut cap canvi. Veig en Teun que mira angoixat al seu voltant i m'hi acosto.

—No us en sortiu?

—No —diu en Ronald—. Bèsties estúpides.

—Què dius? —pregunto.

—Eh...

—No mouen ni una pota —diu en Teun.

Entro al tancat i agito la galleda. En Ronald cau a terra de tan ràpid que se'n va l'ase que estava empenyent. Buido la galleda i tanco la porta de la tanca. Després ens quedem tots tres una estona mirant per damunt de la tanca com els ases es mengen el pinso. Joestic dret, en Teun, enfilat a la barra de baix i en Ronald, a la següent.

—No ho torneu a fer, eh? —els dic.

—No —diuen alhora.

Baixen de la tanca d'un salt i travessen la finca. Quan ja gairebé han arribat a la presa, en Teun es gira.

—On és el teu pare? —crida.

—A dins.

No vol saber res més. Travessen la presa i van cap a la dreta.

Em quedo sol amb els ases. No tenen nom. Quan els vaig comprar, fa anys, no se'm va acudir cap nom, i al cap d'un temps ja era massa tard, ja s'havien convertit en els ases.

El pare em va preguntar si m'havia tornat boig.

—Ases? —va exclamar—. Que coi n'hem de fer, d'uns ases? I quant ens costarà?

Li vaig dir que no serien els nostres ases, sinó els meus ases. Al ramader li va fer gràcia, una mica de varietat. Són bastards; no són ases de raça francesos, irlandesos, italians o espanyols. Són de color gris molt fosc, i un té el morro gris clar.

—On és el teu pare —els dic fluixet, i faig petar la llengua. Se m'acosten i enfonsen els morros de diferent color als meus cabells.

Les vaques estan intranquilles; dues m'han tirat guitzes quan els volia penjar la munyidora. Abans pensava que era perquè ja no surten, però ara començo a pensar que sóc jo que estic inquiet; en aquest sentit, les vaques de vegades són com els gossos, que es veu que noten l'estat d'ànim dels seus amos. No tinc gos. Aquí no n'hem tingut mai.

El pare no s'ha menjat les mandarines. En realitat, no ho vull veure ni sentir. L'he pujat i ara, per mi, ja pot asseure's al teulat i després a les capçalades més altes dels àlbers

que hi ha als límits de la finca i esperar que una ventada se l'emporti cel amunt. Això seria el millor, que desaparegués i prou.

—No les puc pelar —diu.

Intento no veure les mandarines a la tauleta de nit ni els seus dits torts sobre la manta. Aquí comença a fer-hi pudor de debò, i això que encara tinc la finestra entreoberta.

Si es nega a desaparèixer, l'hauré de rentar.

Abans de tancar les cortines, poso les mans al vidre de la finestra per bloquejar la llum del fanal. Amb el cap entre les mans, miro cap al freixe del jardí del davant. La cornella se n'ha anat. O potser és tan fosca que no se la veu entre les branques i el cel nocturn?

Aleshores veig algú que va a peu. A la carretera hi ha fanals, un davant de cada casa o granja. És a dir, set fanals en total. Des de fa un parell de setmanes, el meu fanal no va bé. S'encén, però això és tot; el llum no t'arriba ni si t'hi poses sota mateix. Les persianes de la sala estan tancades. Fora és tan fosc que l'únic que veig és que hi ha algú, i que ara s'ha aturat al davant de la granja. Una taca fosca, només visible perquè darrere hi ha el canal. Ni tan sols no veig on mira, la taca.

—Què passa? —pregunta el pare.

—A la carretera hi ha algú —xiuxiuejo.

—Qui?

—No el veig bé —en aquell moment la taca es belluga i de cop li veig una llum vermella a l'esquena. Segueixo aquella llum amb la vista fins que desapareix darrere del